

CK.0000071234

S. HOÀNG NAM

NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM

TIỀN ĐỀ VÀ PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN

YÊN
IÊU

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

**NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM
TIỀN ĐỀ VÀ PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN**

GS.TS. HOÀNG NAM

NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM
TIỀN ĐỀ VÀ PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN
(Giáo trình đại học)

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2014

*Con đường khoa học luôn rộng mở
đón chào những người có ý chí,
có nghị lực và giàu lòng nhân ái*

MỤC LỤC

	Trang
Lời nói đầu	7
Chương 1	
CÁC KHÁI NIỆM	
1.1. Khái niệm Nhân học văn hóa	9
1.2. Khái niệm tiền đề	18
1.3. Khái niệm phương pháp tiếp cận	19
Chương 2	
TIỀN ĐỀ NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM	
2.1. Tiền đề tự nhiên	22
2.2. Tiền đề xã hội	36
Chương 3	
PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM THEO ĐỊA LÝ - ĐỊA VĂN HÓA	
3.1. Vị trí địa lý tự nhiên	68
3.2. Địa hình	70
3.3. Tài nguyên thiên nhiên	78
3.4. Phân vùng văn hóa ở Việt Nam	87
Chương 4	
PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM THEO LỊCH SỬ - VĂN HÓA	
4.1. Văn hóa Việt Nam thời tiền sử và sơ sử	156
4.2. Văn hóa Việt Nam thiên niên kỷ đầu trước công nguyên	160
4.3. Văn hóa Việt Nam thời phong kiến tự chủ	173
4.4. Văn hóa Việt Nam từ thế kỷ XVI đến 1858	180
4.5. Văn hóa Việt Nam thời Pháp thuộc (1858-1945)	184
4.6. Văn hóa Việt Nam từ 1945 đến nay	187

Chương 5**PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN
NHÂN HỌC VĂN HÓA VIỆT NAM****THEO NGÔN NGỮ - DÂN TỘC NGÔN NGỮ HỌC** 192

- 5.1. Nhân học văn hóa các dân tộc thuộc hệ ngôn ngữ Nam Á 192
- 5.2. Nhân học văn hóa các dân tộc thuộc hệ ngôn ngữ Thái 230
- 5.3. Nhân học văn hóa các dân tộc thuộc hệ ngôn ngữ Hán - Tạng 261
- 5.4. Nhân học văn hóa các dân tộc thuộc hệ ngôn ngữ Mông - Dao 283
- 5.5. Nhân học văn hóa các dân tộc thuộc hệ ngôn ngữ Nam Đảo 311

Chương 6**NHÂN HỌC VĂN HÓA:
BIẾN ĐỔI, NGUYÊN NHÂN, XU HƯỚNG** 343

- 6.1. Những biến đổi trong nhân học văn hóa các dân tộc Việt Nam 343
- 6.2. Nguyên nhân biến đổi nhân học văn hóa các dân tộc Việt Nam 378
- 6.3. Xu hướng biến đổi nhân học văn hóa các dân tộc Việt Nam 385

Chương 7**NHÂN HỌC VĂN HÓA: BẢO TỒN,
PHÁT HUY VÀ PHÁT TRIỂN** 391

- 7.1. Bảo tồn và phát triển - Mâu thuẫn biện chứng giữa hai mặt đối lập 391
- 7.2. Khái niệm bảo tồn, phát huy và phát triển Nhân học văn hóa 392
- 7.3. Khái niệm giá trị văn hóa 399
- 7.4. Giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa 401
- 7.5. Xác định nguồn lực cho việc bảo tồn, phát huy và phát triển văn hóa dân tộc 403

Kết luận 406**Tài liệu tham khảo chính** 412

LỜI NÓI ĐẦU

Một trong những mục tiêu rất quan trọng trong việc giảng dạy ở bậc đại học và sau đại học là trang bị cho sinh viên, học viên cao học và nghiên cứu sinh, phương pháp nghiên cứu khoa học. Trong từng môn học, kết hợp với từng bài giảng, giảng viên luôn làm rõ đối tượng nghiên cứu, phương pháp nghiên cứu và nhiệm vụ nghiên cứu của môn học. Ba nội dung này được đề cập trong bài *Nhập môn* - bài mở đầu vào một môn học.

Tuy nhiên, trong ba nội dung rất cơ bản của bài nhập môn này, đôi khi, người học lại không mấy quan tâm đến nội dung *phương pháp nghiên cứu* khoa học, mà lại chú tâm nhiều hơn vào nội dung *đối tượng* và *nhiệm vụ nghiên cứu*. Như chúng ta biết, từ góc độ công việc khác nhau, người ta có thể đưa ra nhiều khái niệm về khoa học khác nhau. Song, đối với người trực tiếp làm khoa học, theo tôi cần nhận thức rằng KHOA HỌC = ĐỐI TƯỢNG + PHƯƠNG PHÁP nghiên cứu. Do vậy, nếu đã chọn cho mình cái nghiệp làm khoa học, thì phải nhận thức và dành thời gian cũng như công sức thích hợp, cân đối cho cả hai nội dung (đối tượng nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu), phù hợp với điều kiện cụ thể của từng người.

Nếu như học ở phổ thông là HỌC ĐỂ BIẾT, thì học ở đại học là HỌC ĐỂ LÀM. Để làm được thì phải biết phương pháp, biết cách vận dụng phương pháp học được vào giải quyết công việc thực tiễn. Xuất phát từ nhận thức như vậy,

cuốn sách *Nhân học văn hóa Việt Nam: Tiền đề và phương pháp tiếp cận* được biên soạn nhằm góp thêm một tiếng nói cụ thể hơn, liên quan đến phương pháp nghiên cứu Nhân học văn hóa Việt Nam. Đó là: *Tiền đề Nhân học văn hóa Việt Nam và Phương pháp tiếp cận Nhân học văn hóa Việt Nam*.

Với “Tiền đề Nhân học văn hóa Việt Nam”, cuốn sách sẽ trình bày hai nội dung là: Tiền đề tự nhiên và Tiền đề xã hội. Các tiền đề này có một quá trình lịch sử tác động trực tiếp đến sự hình thành và phát triển Nhân học văn hóa Việt Nam.

Còn về “Phương pháp tiếp cận Nhân học văn hóa Việt Nam”, cuốn sách sẽ trình bày ba phương pháp tiếp cận là: Phương pháp tiếp cận theo địa lý tự nhiên - *địa văn hoá*, Phương pháp tiếp cận theo lịch sử nhân văn - *sử văn hóa* và phương pháp tiếp cận theo ngôn ngữ dân tộc - *dân tộc ngôn ngữ học*.

Việc biên soạn cuốn sách này chắc chắn không thể tránh khỏi sai sót. Tác giả cuốn sách mong nhận được ý kiến phê bình, góp ý của bạn đọc.

Cuốn sách sử dụng nhiều tư liệu, nhiều thành quả nghiên cứu của các bạn đồng nghiệp và tư liệu của các ngành khoa học liên quan.

Nhân dịp cuốn sách được xuất bản, tác giả cuốn sách xin được bày tỏ lời tri ân sâu sắc tới các tác giả bậc “trường lão”, các bạn đồng nghiệp, các nhà khoa học, Nhà xuất bản Khoa học xã hội đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và nhiệt tình cổ vũ tác giả biên soạn cuốn sách này.

Trân trọng cảm ơn.

Hà Nội, tháng 03 năm 2014

Tác giả